

Kurban ve et fiyatları spekülasyonla yükseliyor

TÜRKİYE Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendevi Palandöken, her Kurban Bayramı öncesinde et ve kurban fiyatlarında yükselmelerin yaşandığını belirterek, bunun spekülasyon olduğunu söyledi.

Palandöken, yaptığı yazılı açıklamada kırmızı et fiyatlarındaki artışın spekülasyon-

dan ibaret olduğunu belirterek, "4 milyon 980 bin baş hayvan Kurban Bayramı'nda kesilmek üzere ahırlarda beslenmektedir. Kurban kesmek için ülkemizde yeterli hayvan var. Ama spekülatörler her zaman olduğu gibi yine piyasayı alt üst ediyor. Üreticilerimiz fiyatları abartmadan satarsa kurbanlıklar ellerinde kalmaz" dedi.

YETERLİ OLMADIĞIMIZI DÜŞÜNÜYORUZ

2015 yılında ülkemizde 1 milyon 149 bin 262 ton et üretildiğini, 2013 yılından beri yüzde 15 artış olduğunu kaydeden Palandöken, "Ancak üretimin önemli bir kısmı büyük besiciler tarafından gerçekleştirilirken, satışların da büyük bir kısmı zincir marketlere kaymış durumda. Etin fiyatının yükselmesi bireysel işletmelerin azalmasından kaynaklanıyor. Türkiye'de kişi başına kırmızı et tüketimi 14-15 kilo civarında. Geçen yıl 3 milyon 766 bin büyükbaş, 7 milyon 7 bin küçükbaş kesimi yapılması ile 1 milyon 149 bin ton et üretilmesine rağmen Avrupa ile kıyasladığımızda yeterli olmadığını görüyoruz" ifadelerini kullandı.

BESİLİK DANA İTHALATI DESTEKLENSİN

2015 yılı sonunda tarım sektörüne yapılan desteklerin yüzde 30'unun hayvancılığa ayrılmasının yetersizliğini dile getiren Bendevi Palandöken, "Halen 56 milyon

hayvan stokumuz bulunuyor. Bunun 14 milyon 127 bin büyükbaş, 41 milyon 924 bin küçükbaş hayvan varlığımız var. Artan fiyat spekülasyonlarının önüne geçebilmek için besilik dana ithalatına ağırlık verilmesi gerekir" dedi. **İHA**

DAP'tan hayvancılığa içme suyu desteği

Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının “Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi” kapsamında, bölgede meralar ve köy arazilerinde kullanılması amacıyla 9 bin sac ve prefabrik beton sıvat dağıtılmaya başlandı.

DAP İdaresi tarafından karşılanarak yaptırılan 9 bin 960 sac ve prefabrik beton sıvatın dağıtımıyla iki yılda toplam 19 bin sac ve beton sıvatın bölgeye kazandırıldığını belirtti. Daha önce Hakkari, Malatya, Tunceli ve Van’da sıvatların dağıtımının yapıldığını ifade eden Demir, şunları kaydetti:

“Sıvatların dağıtımını önümüzdeki günlerde Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Kars, Muş, Sivas ve Van’da gerçekleştirilecek. Muhtarlara teslim edilen sıvatlar, köy ve mera arazilerinde belirlenen yerlere kurularak hem hayvanların temiz su ihtiyacını karşılayacak hem de suya ulaşmada zorluk yaşanan alanların suya kavuşturulması amaçlanıyor. Bölgede hayvancılığı daha verimli kılmak, kırsal alanda büyükbaş ve küçükbaş hayvanların temiz su ihtiyacını karşılamak amacıyla, bu yıl 5 bin 850 sac ve 4 bin 110 adet beton olmak üzere toplam 9 bin 960 adet sıvatın, il özel idareleri ve büyükşehir belediyeleri aracılığıyla köy ve meralardaki hayvan yetiştiricilerine dağıtılacak.”

DAP'tan içme suyu desteği

19 bin adet sac ve beton sıvat dağıtımı yapılan DAP Bölgesi'nde 9 bin 960 adet daha dağıtım yapılacak.

■ HABER MERKEZİ

DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının "Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi" kapsamında, bölgede meraya dayalı hayvancılık yapılan alanlarda, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların temiz su ihtiyacını karşılamak amacıyla, finansmanının tamamı DAP İdaresi tarafından karşılanarak yaptırılan 9 bin 960 adet sac ve prefabrik beton sıvatın dağıtımına başlandı. Yapılan çalışmayla, 2 yılda toplam 19 bin adet sac ve beton sıvat bölgeye kazandırılmış oldu.

Hakkari, Malatya, Tunceli ve Van illerinde başlayan sıvat dağıtımlarının önümüzdeki günlerde Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Kars, Muş, Sivas ve Van illerinde devam edeceği bildirildi.

İmal edildikleri noktalardan alınıp muhtarlara teslim edilen sıvatlar, köy ve mera arazilerinde belirlenen yerlere kurularak, hem hayvanların temiz su ihtiyacı karşılanmış oluyor hem de suya

ulaşmada zorluk yaşanan alanlara yerleştirilerek hayvanların enerji kaybı önlenerek ayrıca ülke ekonomisine de katkı sağlanmış oluyor.

Konuyla ilgili açıklama yapan DAP İdaresi Başkanı Adnan Demir, Bölgede hayvancılığı daha verimli kılmak, kırsal alanda büyükbaş ve küçükbaş hayvanların temiz su ihtiyacını karşılamak amacıyla, bu yıl 5 bin 850 adet sac, 4 bin 110 adet beton olmak üzere toplam 9 bin 960 adet sıvatın İl Özel İdareleri ve Büyükşehir Belediyeleri aracılığıyla köy ve meralardaki hayvan yetiştirici-

lerine dağıtılacağını ifade etti. Başkan Demir, "Geçtiğimiz yıl, ilk etapta, hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı yerleşim ve mera yerlerine konulmak üzere toplam 9 bin 30 adet sac ve beton sıvat bölge illerine dağıtıldı. Yeni sıvatların dağıtımına ise Ağustos ayında başlandı. 2 yılda, DAP İdaresine bağlı 15 ilin ilçe, köy ve meralarına toplam da 19 bin adet sıvat dağıtılmış olacak" dedi.

Türkiye'nin en büyük meralarının DAP Bölgesinde olduğunu ve burada yaşayan nüfusun büyük bölümünün de geçimini hayvancılık yaparak sağladığına

dikkat çeken Başkan Demir, meralardaki hayvanların su ihtiyacını karşılamak konusunda sıkıntıdan dolayı böyle bir çalışmaya başladıklarını ve illerden gelen yoğun talep üzerine söz konusu uygulamaya bu yıl da devam ettiklerini söyledi. Meraların, hayvanların beslenmesindeki önemine vurgu yapan Başkan Demir, "Hayvanların merada otlatılması önemlidir. Çünkü kaliteli kaba yemi ucuza mal etmiş olursunuz. Ancak, temiz, sağlıklı ve kolay erişilebilir su, hayvanların verimlerinde ve hastalıklardan korunmalarında beslenmeleri kadar önemlidir" şeklinde konuştu.

İdareye bağlı 15 il, 130 ilçe ve 7 bini aşkın köye hizmet götürmeye çalıştıklarını ifade eden Başkan Demir, Bölgenin var olan potansiyelini harekete geçirmek için özellikle tarım ve hayvancılığa odaklandıklarını söyledi. Başkan Demir, "Doğduğu yerde doyan alan bir üretim modeli kalkınmanın başat faktörlerindendir" dedi.

Ülkemizde yeterli hayvan var

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendevi Palandöken, her Kurban Bayramı öncesinde et ve kurban fiyatlarında yükselmelerin yaşandığını belirterek, bunun spekülasyon olduğunu söyledi.

KURBANLIKLAR ELLERİNDE KALMAZ

Palandöken, yaptığı yazılı açıklamada kırmızı et fiyatlarındaki artışın spekülasyondan ibaret olduğunu belirterek, "4 milyon 980 bin baş hayvan Kurban Bayramı'nda kesilmek üzere ahırlarda beslenmektedir. Kurban kesmek için ülkemizde yeterli hayvan var. Ama spekülasyonlar her zaman olduğu gibi yine piyasayı alt üst ediyor. Üreticilerimiz fiyatları abartmadan satarsa kurbanlıklar ellerinde kalmaz" dedi.

YETERLİ OLMADIĞINI GÖRÜYORUZ

2015 yılında ülkemizde 1 milyon 149 bin 262 ton et üretildiğini, 2013 yılından beri yüzde 15 artış olduğunu kaydeden Palandöken, "Ancak üretimin önemli bir kısmı büyük besiciler tarafından gerçekleştirilirken, satışların da büyük bir kısmı zincir marketlere kaymış durumda. Etin fiyatının yükselmesi bireysel işletmelerin azalmasından kaynaklanıyor. Türkiye'de kişi başına kırmızı et tüketimi 14-15 kilo civarında. Geçen yıl 3 milyon 766 bin büyükbaş, 7 milyon 7 bin küçükbaş kesimi yapılması ile 1 milyon 149 bin ton et üretilmesine rağmen Avrupa ile kıyasladığımızda yeterli olmadığını görüyoruz" ifadelerini kullandı.

BESİLİK DANA İTHALATI DESTEKLENSİN

2015 yılı sonunda tarım sektörüne yapılan desteklerin yüzde 30'unun hayvancılığa ayrılmasının yetersizliğini dile getiren Bendevi Palandöken, "Halen 56 milyon hayvan stokumuz bulunuyor. Bunun 14 milyon 127 bin büyükbaş, 41 milyon 924 bin küçükbaş hayvan varlığımız var. Artan fiyat spekülasyonlarının önüne geçebilmek için besilik dana ithalatına ağırlık verilmesi gerekir" dedi.

Kurban alacaklar için uyarılar

Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, yaklaşan Kurban Bayramı için kurbanlık alacakları uyarak, sevkiyattan kesim ve saklama koşullarına kadar yapılması gerekenleri açıkladı.

■ HABER MERKEZİ

Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü yayınladığı bir yazı ile Kurban Bayramı'nda kurbanlık alacaklar için uyarılarda bulundu. Kurbanlık sevkiyatından, kurbanlık alınma, kurban kesiminden kurban etinin nasıl saklanması gerektiğine kadar 13 maddelik ve birçok konuda ayrıntılı bir şekilde açıklama yapılan yazıyı aşağıda okuyabilirsiniz. 1- KURBANLIK HAYVAN SEVKLERİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR a) Hayvanların pazarlarda ve özellikle satılmayanların her dönüslerinde herhangi bir risk taşıması için, sevk öncesi Yurtiçi Veteriner Sağlık Raporunun düzenlenmesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın 2016/02 sayılı Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Genelgesi ve ilgili talimat hükümlerine göre hareket edilecek olup, özellikle şap hastalığı yönünden aşı ve bağışıklık sürelerine dikkat edilecektir. Kurbanlık satış yerlerine girilmeden bu belgeler mutlaka kontrol edilecektir. b) Kurbanlık hayvan yetiştirilen işletmelerdeki büyükbaş ve küçükbaş hayvanların salgın hastalıklar yönünden kontrol edilmesi sağlanacaktır. Hayvan pazarı, borsa, geçici hayvan satış ve kesim yerlerinin resmi veteriner hekimlerce yapılan kontrol ve denetimleri sıklaştırılacak, halka aydınlatıcı bilgiler verilecektir. c) Veteriner Sağlık Raporu düzenlenmeden önce resmi veteriner hekimlerce kurbanlık hayvanların sağlık kontrolü yapılacak, sadece sağlıklı hayvanların sevkinde müsaade edilecektir. Bulacağı hastalığı yakalanmış veya hastalıklardan şüpheli hayvanlara 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile bu Kanuna Dayanılarak Çıkarılan Yönetmelik ve Talimatların ilgili hükümlerine göre işlem yapılacaktır. d) Hayvan pazarı, borsa ve geçici hayvan satış yerlerinde hastalık buluşturma riskinin ortadan kaldırılması için, hayvanların ilk çıkış yerlerinde veteriner sağlık rapor düzenlenirken, uygulanan koruyucu aşılarla ve bağışıklık süreleri dikkate alınacak ve satış yerlerine girilmeden de bu bilgiler kontrol edilecektir. Yapılacak olan sevkiatler hayvanların klinik muayenelerinde şap hastalığı varlığı ya da şüpheli bulunmaması, sevk olduktan ve sevk edileceği yerin şap hastalığı şüphesi ya da mihraki nedeniyle oluşturmaması koruma ve gözetime bağlı olarak, sevkine müsaade edilecektir. e) Sevkiat edecek sigir cinsi hayvanların şap hastalığına karşı aşılanmış olmaları ve aşılanmalarının üzerinden 6 aydan fazla zaman geçmemesi gerekli olacaktır. Şap aşısı olmayan hayvanlara aşı yapılarak, aşı tarihinden sonraki 21 inci gündün itibaren sevkinin izin verilecektir. Yapılan son aşılamaya uygulamasının üzerinden 6 ay geçmiş veya 21 gün geçmemiş hayvanların nakillerine yeterli koruma oluşmaması nedeniyle izin verilmeyecektir. Ancak Kurban Bayramı dönemi için hayvanlara yapılan ŞAP aşısı uygulaması

uzerinden 4 (Dört) aydan fazla zaman geçmemesi gerekmektedir. f) Sevkiat edecek sigir cinsi hayvanların Sigırları Nodüler Ekzantemi (LSD) hastalığına karşı aşılanmış olmaları gerekmektedir. 01 Ocak 2016 ile 01 Haziran 2016 tarihleri arasında aşılanmamış hayvanlar, koyun keçi çiçek aşısı (Sigırları Nodüler Ekzantemi (LSD) aşısı) yapıldıktan 30 gün sonra sevk edilecektir. g) Kurbanlık olarak sevk edilecek koyun ve keçi türü hayvanların ise hayatiyi boyunca en az bir kez PPR aşısı ile aşılanmış olmaları gerekmektedir. PPR aşısı uygulandıktan üzerinden 15 gün geçmeyen küçükbaş hayvanların nakillerine yeterli koruma oluşmaması nedeniyle izin verilmeyecektir. Kurbanlık olarak sevk edilecek koyun ve keçi türü hayvanların sevkinde şap aşısı yapılmış olma şartı aranacaktır. h) Sigir cinsi hayvanların şap ve Sigırları Nodüler Ekzantemi (LSD) hastalığına karşı aşılanmış olmaları kayıtlar ve aşılama makbuzları ile kontrol edilecek, veteriner sağlık raporunun ilgili bölümüne aşının yapıldığı tarih, seri numarası, aşılama-serumlama makbuzunun tarihi ve seri numarası yazılacaktır. i) Trakya bölgesindeki iller ile İstanbul ili Avrupa yakasına, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 2010/7, 2010/13 ve 2013/16 sayılı Trakya'ya Yapılacak Canlı Hayvan Sevkipleri Genelgesi kapsamında uygun şartları taşıyan kurbanlık hayvanların sevkinde 28 Ağustos 2016 tarihinden itibaren başlanacak olup bu tarihten önce kesinlikle sevk işlemi yapılmayacaktır. j) İstanbul ili Anadolu yakasına kurbanlık hayvan sevkinde 28 Ağustos 2016 tarihinden itibaren başlanacak olup, bu tarihten önce kesinlikle sevk işlemi yapılmayacaktır. k) Trakya bölgesi illerinden İstanbul ilinin Anadolu yakasına getirilen büyükbaş ve küçükbaş hayvanlardan satılmayanların Trakya bölgesine yer dönüştürülmesi engellenerek en yakın mezabaha kestirilmeleri sağlanacaktır. Bu durum veteriner sağlık raporuna yansıtılarak bildirilecektir. l) Hayvan pazarı, borsa, geçici hayvan satış merkezi, kesim yerleri ile nakil araçlarının temizlik ve dezenfeksiyonu aksatılmayacak, görevlilerce dezenfeksiyon kayıtlarının tutulması ve kontrollerde gösterilmesi sağlanacaktır. m) Hayvan nakil araçlarında kullanılanlar üzere hayvan pazarı, borsa ve hayvan satış yerlerinde temiz atık bulundurulması kontrol edilecektir. Nakil sonrasında araçlarda bulunan altık ve gübreler şap hastalığı bulaştırma riskinin yok edilmesi açısından güvenli bir şekilde imha edilecektir. Bunların göbresi olarak araziye kullanılmasına izin verilmeyecektir. n) İller arası sevk edilecek kurbanlık hayvanlar için TÜRKVET üzerinden tanzim edilen veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce usulüne uygun bastırılmış, silintili ve okunaksız olan pasaportlar/nakil belgeleri işleme konulmayacaktır. o) İller arası sevk talep edilen fakat küpelenerek tanınmamış, veri tabanına kaydedilmemiş, yanlarında pasaportlar/nakil belgeleri bulunmayan hayvanların sevkinde izin verilmeyecektir. p) Kurbanlık hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce kulak küpe numaraları TÜRKVET'len mutlaka kontrol edilecek hayvanlar veri tabanındaki bilgilerle uyum gösterip göstermediği kontrol edilecektir. q) Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenmemesi halinde matbu veteriner sağlık raporu kullanılacaktır. Bu durumda kulak küpeli ve pasaportlu bulunan sigir cinsi hayvanların veteriner sağlık raporunun ilgili hanesine kulak küpe numaraları yazılacak, gerektiğinde kulak küpe numarası değiştirilecek ve imzalı olarak ayrı bir kağıda listelenerek veteriner sağlık raporuna iliştilerecek ve veteriner sağlık raporunun üzerine "Kurbanlık" ibaresi yazılacaktır. r) Koyun ve keçi türü hayvanların kulak küpelerinin yazılı olduğu nakil belgesi resmi veteriner hekim tarafından kâşelenip imzalanarak veteriner sağlık raporuna eklenecektir. Sevk raporu üzerine "Kurbanlık" ibaresi yazılacaktır. s) TÜRKVET veri tabanında geçici kurban satış yeri için her ilçeye bir işletme numarası tahsis yapılmıştır. Kurbanlık olarak veteriner sağlık raporu verilen sigir cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların, geçeceği il/ilçenin geçici kurbanlık hayvan satış yerlerine veri tabanında nakilleri yapılacak. (Öm. Ankara ili Çankaya ilçesi için geçici kurban satış yeri işletme numarası TR06888800023 olarak belirlenmiştir.) Hareketin tamamlanması ya da işleminin başlı bulduğunda il/ilçenin müdürlüğü tarafından veteriner sağlık raporu/pasaport/nakil belgesi kontrol edildikten sonra uygun olanlar için varış hareketi onaylanacaktır. t) Kurbanlık hayvanlar, raporlu düzenlenmeden önce, kırın kongo kanamalı ateşi hastalığının taşıyıcısı olan keneler yönünden; özellikle hastalığın görüldüğü il ve ilçelerde dikkatli bir şekilde muayene edildikten sonra sevk edilecektir. 2- KURBANLIK HAYVANLARIN YÜKLENMESİ, TAŞINMASI VE BOŞALTILMASI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

a) Nakil araçları hayvanların güvenli bir biçimde nakledilmelerini sağlamak amacıyla, üzerleri hava şartlarına uygun ve hayvanlara yeterli hava sağlayacak şekilde kapatılacak, kapakların sağlamlığı ve hayvanların atılma ve kaçmaları önlenmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Araçların yüklenmesi için gerekli olanlar nakledecek araç ve konteynerler dışından görülecek şekilde, hayvan nakledildiği belirtilen levhalar asılacaktır. c) Araçlarda hayvanların hacimlerine ve planlanan yolculuğa uygun yeterli alan ve yüksekliği olması sağlanacaktır. Araçların yüklenmesi için gerekli olanlar nakledecek araç ve konteynerler dışından görülecek şekilde, hayvan nakledeceği belirtilen levhalar asılacaktır. c) Araçlarda hayvanların hacimlerine ve planlanan yolculuğa uygun yeterli alan ve yüksekliği olması sağlanacaktır. Araçların yüklenmesi için gerekli olanlar nakledecek araç ve konteynerler dışından görülecek şekilde, hayvan nakledeceği belirtilen levhalar asılacaktır. d) Nakil araçları canlı hayvanlar yüklenmeden önce etkili dezenfektanlarla mutlaka dezenfekte edilecektir. e) Hayvanların nakil vasıtalarına aşırı yüklenmelerine, nakliye sırasında yaralanma veya gereksiz yere aç ve istirahat koşullarına neden olabilecek nakil vasıtaları ile sevkinde izin verilmeyecektir. f) Hayvanların naklinesinin uzun sürmesi durumunda (8 saatten fazla), uygun aralıklarla hayvanlara yem ve su verilmesi ve dinlendirilmesi konularında nakliye ve hayvan sahibine bilgi verilecek, nakil araçlarının yem ve su yönünden tedavikli olup olmadıkları, ilk yarıdım çantası ile yeterli miktarda uygun, yular bulundurulmuş bulunmadıkları kontrol edilecektir. 3- KURBANLIK HAYVANLARIN SEVKLERİ SİRASINDA YAPILACAK KONTROLLER a) Hayvancılık işletmelerinden doğrudan yapılan satışlar hariç kurbanlık hayvanlar; hayvan pazarı, canlı hayvan borsası, hayvan park ve pazarlarının yanı sıra komisyonlarcaya alınan kararlar doğrultusunda belirlenen kurbanlık hayvan satış yerlerinde ve özel kurbanlık kesimi yapılacak işletmelerde alınıp satılacaktır. Bu tür önceden belirlenen yerlerin dışında kurbanlık hayvan alım ve satımına müsaade edilmeyecektir. Bu konuda yetiştiriciler ve satıcılar kurbanlık satış ve kesim yerleri ile ilgili komisyonlarcaya duyuruda bulunulacaktır. Kurbanlık hayvan alım satım yerlerinin sayısı mümkün olduğunca asgari düzeyde tutulacak, denetim ve kontrol hizmetleri aksatılmadan sürdürülecektir. b) Kurbanlık hayvan satış yerlerine getirilen hayvanların il içi hareketlerinde pasaport, koyun ve keçi türü hayvanlar için nakil belgesi, iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, büyükbaş hayvanlar için pasaportları ve küçükbaş hayvanlar için nakil belgeleri kontrol edilecek, sadece belgeleri tam

dezenfekte edilmiş malzemeden yapılmış olacaktır. c) Zeminde su ve kanın birikmemesi sağlanmalıdır. d) Kesim sonrası oluşan atık ve artıkların depolanması ve bertarafı için gerekli çevre düzenlemeleri yapılmalıdır. e) Kesim işlemi mümkün olduğunca hayvanlar askıya alınarak yapılmalıdır. Böylece kesim ve yüzyüm işleminin daha temiz ve sağlıklı bir şekilde yapılması sağlanmıştır olacaktır. 6- HAYVANLAR MEZBAHA'YA NASIL ALINMALI VE KESİME HAZIRLANMALIDIR? a) Kurbanlık hayvanların kesim yerlerinde Veteriner Sağlık Raporu ile büyükbaş hayvanlar için pasaport, küçükbaş hayvanlar için nakil belgesi ile getirilmesi mecburdur. b) Kesim öncesi kurbanlık hayvanlar stres sokacak kötü muamelelerden ve hareketlerinden kesinlikle kaçınılmalıdır. Kesimden önce kötü muamele ve stres faktörlerine maruz kalmış, yorgun hayvanlardan elde edilen etlerin kalitesi düşücek ve uzun ömürlü olmayacaktır. c) Kesim öncesi yorgun olan hayvanlar dinlendirilmeden ve kesimden önce 6 saat boyunca yem verilmemesi etlerin kalitesini olumsuz yönde etkileyecektir. Kesim öncesi yemleme yapılarak kesilmiş hayvanların kanları, bağırsaklarda oluşan emilime ile mikroorganizmaların hücumuna uğrayacak ve oradan ete geçmek suretiyle et kalitesini olumsuz etkileyecek ve etin dayanıklılığı azalacaktır. d) Yorgun halde kesilen hayvanların kanının tamamen aktılması mümkün olmayacak, etler dayanaksız olacak ve çabuk bozulacaktır. e) Yorgun kesilen hayvanların etleri normal bir olgunlaşma devresi geçirmezler. Böyle etlerin pH değerleri yükselmekte ve kalitesi düşmektedir. f) Ayrıca hayvanların mezbahada bekletilmeleri sırasında gözlemlenen inkübasyon süresi kısa olan hastalıklar saptanarak kesimleri önlenir. g) Mezbahaya yorgun getirilen hayvanların kısın en az 8 saat, yazın 12 saat dinlendirilmeleri gerekir. Dinlendirilmiş etlerde kesim sonrası olgunlaşma gerçekleşecek ve kalitesi yükselecektir. 7- KESİM VE KAN AKITMA NASIL YAPILMALI? Sorunsuz bir taşıma sonucu kesim yerlerine getirilen kurbanlık hayvanlar, stresiz bir boğaltna ve ideal bir dinlendirme devresini (Bu süre şehir içinde nakledilmiş takiben yaklaşık olarak 12 saattir). Bu süre içerisinde hayvana su verilmesi ancak yem verilmemelidir. Bunun nedeni ise iştahsızlık ve bağırsaklardaki mikrop sayısının en aza indirilmesi için uygun şartları taşımayan kesime alınmaları. İdeal bir kesime amaç; Hayvana açi pektirmeden iyi kan akıtması sağlamak ve bu işlemleri hijyenik olarak yapmaktır. Hayvan stresle sokulmadan ve uygun bir yöntemle yatırılıp tam olarak kontrol altına alındıktan sonra, maksimum 30 santye içinde boynun her iki yanındaki atardamar ve toplardamar kesilerek kesim işlemi yapılmalıdır. Kontrol altına alınma ile kesim ve kanatma arasında geçecek süre önemlidir. Hayvanlarda bu işlem gerçekleştirilmeden önce kesim yapılmalıdır, b) Kesim yapılacak yerler kolay temizlenebilen ve

hayvanın boğazlarını tamamlanıldıktan sonra arka bacağından keski edilerek, yüksekçe bir yere (Boynun kesilmesi olan kısmı yere değmeyecek şekilde) asılması kanatmanın yeterli miktarda sağlanması açısından oldukça önemlidir. Ancak bu uygulamaya evinin arka bahçesinde kurbanlık sigırını kesmek isteyenler için gerekli tedbirler alınmalıdır. Böylece kesim ve yüzyüm işleminin daha temiz ve sağlıklı bir şekilde yapılması sağlanmıştır olacaktır. 6- HAYVANLAR MEZBAHA'YA NASIL ALINMALI VE KESİME HAZIRLANMALIDIR? a) Kurbanlık hayvanların kesim yerlerinde Veteriner Sağlık Raporu ile büyükbaş hayvanlar için pasaport, küçükbaş hayvanlar için nakil belgesi ile getirilmesi mecburdur. b) Kesim öncesi kurbanlık hayvanlar stres sokacak kötü muamelelerden ve hareketlerinden kesinlikle kaçınılmalıdır. Kesimden önce kötü muamele ve stres faktörlerine maruz kalmış, yorgun hayvanlardan elde edilen etlerin kalitesi düşücek ve uzun ömürlü olmayacaktır. c) Kesim öncesi yorgun olan hayvanlar dinlendirilmeden ve kesimden önce 6 saat boyunca yem verilmemesi etlerin kalitesini olumsuz yönde etkileyecektir. Kesim öncesi yemleme yapılarak kesilmiş hayvanların kanları, bağırsaklarda oluşan emilime ile mikroorganizmaların hücumuna uğrayacak ve oradan ete geçmek suretiyle et kalitesini olumsuz etkileyecek ve etin dayanıklılığı azalacaktır. d) Yorgun halde kesilen hayvanların kanının tamamen aktılması mümkün olmayacak, etler dayanaksız olacak ve çabuk bozulacaktır. e) Yorgun kesilen hayvanların etleri normal bir olgunlaşma devresi geçirmezler. Böyle etlerin pH değerleri yükselmekte ve kalitesi düşmektedir. f) Ayrıca hayvanların mezbahada bekletilmeleri sırasında gözlemlenen inkübasyon süresi kısa olan hastalıklar saptanarak kesimleri önlenir. g) Mezbahaya yorgun getirilen hayvanların kısın en az 8 saat, yazın 12 saat dinlendirilmeleri gerekir. Dinlendirilmiş etlerde kesim sonrası olgunlaşma gerçekleşecek ve kalitesi yükselecektir. 7- KESİM VE KAN AKITMA NASIL YAPILMALI? Sorunsuz bir taşıma sonucu kesim yerlerine getirilen kurbanlık hayvanlar, stresiz bir boğaltna ve ideal bir dinlendirme devresini (Bu süre şehir içinde nakledilmiş takiben yaklaşık olarak 12 saattir). Bu süre içerisinde hayvana su verilmesi ancak yem verilmemelidir. Bunun nedeni ise iştahsızlık ve bağırsaklardaki mikrop sayısının en aza indirilmesi için uygun şartları taşımayan kesime alınmaları. İdeal bir kesime amaç; Hayvana açi pektirmeden iyi kan akıtması sağlamak ve bu işlemleri hijyenik olarak yapmaktır. Hayvan stresle sokulmadan ve uygun bir yöntemle yatırılıp tam olarak kontrol altına alındıktan sonra, maksimum 30 santye içinde boynun her iki yanındaki atardamar ve toplardamar kesilerek kesim işlemi yapılmalıdır. Kontrol altına alınma ile kesim ve kanatma arasında geçecek süre önemlidir. Hayvanlarda bu işlem gerçekleştirilmeden önce kesim yapılmalıdır, b) Kesim yapılacak yerler kolay temizlenebilen ve

►►►

edilmelidir.
Tulum çıkarma
Küçükbaş hayvanların,
arka bacakları ve kuyruğu
normal yüzünde olduğu
gibi yüzüldükten sonra deri,
başka bir yüzüm cigzisi
yapılmadan, nadiren bıçak
kullanılarak, yumruk ve
kıvrılmış parmaklar
yardımıyla ayrılır. Tulum
çıkarılırken derinin
delinmemesine,
yırtılmamasına, üzerinde et
ve yağ bırakılmamasına
dikkat edilmelidir.

9- YÜZME İŞLEMLERİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR NELERDİR?

a) Kesim yeri zemininde
kesinlikle toz, serbest
halde pislik ve dışkı gibi
şeyler bulunmamalıdır.
Bunun için deri, kuyruk altı
ve bulaşık bölgeler, kan
akıtılmasından sonra iyice
yıkamalıdır.

b) Hiçbir aşamada derinin
dış yüzü et ile temas
etmemelidir.

c) Sindirim kanalının
çıkarılması sırasında et ve
temiz sakatat üzerine
kesinlikle çerçik
dökülmemesine dikkat
etmek gerekir. Yemek

borusunun ve göden
bağırsağının (rektumun)
bağlanması veya kesimden
12 saat öncesinden aç
bırakma işlemine
başvurulabilir.

d) Gıda olarak tüketilebilen
ürünler; boynuz, deri
kuyruk gibi tüketilmeyen
ürünlerden ilk fırsata tam
olarak ayrılmalıdır.

e) Cinsiyet organları
(Kamış, Yumurtalıklar,
rahim, meme vb.) ve
İşkembe, bağırsakların
temiz sakattatın
(Karaciğer, Akciğerler, kalp,
böbrekler, dalak vb.) ayrı
tutulması ve uygun bir
şekilde uzaklaştırılması
gereklidir.

f) İşkembe ve bağırsaklar
açılmamalıdır. Kesim yeri
zeminine işkembe ve
bağırsak içeriği kesinlikle
dökülmemelidir.

g) Baş, burun delikleri de
dahil iyice yıkamalıdır. Dil,
,beyin ve yanak eti temizdir
ve tüketilmeyen kısımlarla
karışık tutulmamalıdır.

h) Yüzme işlemini
müteakip, gövdenin iç ve
dış yüzü, var ise toz, kan,
işkembe bağırsak içeriği ve
diğer kirleri uzaklaştırmak
için ihtiyaç miktarı kadar su
kullanılarak yıkanmalıdır.

i) Kesimi müteakip karkas
dinlendirilmelidir.

k) Yıkamadan sonra
gövdenin silinmesinde
kesinlikle bez
kullanılmamalıdır, bu iş için
lüzumu halinde kağıt
havlular kullanılabilir.

l) Kesimi yapan kişiler
sigara içmemelidir.

10- KARNIN AÇILMASI VE İÇ ORGANLARIN ÇIKARTILMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR NELERDİR?

Kurbanlık bir hayvanın
derisi yüzüldükten, başı
gövdesinden ayrıldıktan
sonra karın ve göğüs
boşluğu açılarak sindirim,
solunum, üreme ve idrarı
şekillendiren ve
uzaklaştıran organlar
çıkarılır. Böbrek yatağı
yağları ise isteğe göre
bırakılır veya alınır. İç
organların çıkarılması
esasında işkembe ve
bağırsak içeriğini ortama
boşaltılması için
göden(rektum) ve yemek
borusu bağlanmalıdır.

Çıkarılan işkembe ve
bağırsaklar kesim yerinde
boşaltılmamalıdır.
Kesim sırası şu şekildedir:
Baş gövdeden ayrıldıktan
sonra iç organ bağlantıları
kesilerek organların
gövdeden ayrılması
gerçekleştirilir. Önce karın
içi organları, sonra göğüs
içi organları, kuyruk,
yenilebilen yağlar çıkarılır
daha sonra gövde
gerekirse yikanır. Yıkama
görünebilir kirleri
temizlemekle birlikte
mikropları bertaraf
edememektedir. Mide ve
Bağırsak içeriği görünebilir
bir şekilde karkasa
bulaşmışsa, kan pıhtısı
veya fazla miktarda kir var
ise gövde makul ölçüde
yıkamalıdır. Bunun
dışında mümkün
olduğunca gövdeyi
yıkamaktan kaçınılmalıdır.

Bir hayvanın iç organları
kanatmadan sonra en geç
30 dakika içinde
çıkarılması gereklidir. İç
organların çıkarılması
geciktirilirse işkembe ve
bağırsak gazlarının kokusu
ete geçebilir ve ayrıca
İşkembe ve bağırsakta
bulunan mikropların etkisi
ile etin ısısı yükseltilir ve
dolayısıyla etin rengi solar
veya suluk hal alır. Bu ise
etin dayanma süresini
azaltır. Ayrıca işkembe
bağırsaklarda bulunan

11- KESİMİ YAPACAK
KİŞİLER VE KESİM
SONRASI YAPILACAK
İŞLER NELERDİR?
Bu işler tecrübe sahibi veya
kursu tabi tutulmuş
kişilerce yapılmalıdır. Bu
kişiler; temiz giyimli olmalı,
hayvanlara yaklaşmayı ve
onları tutmayı bilmeli,
hayvanlara eziyet etmeden
ve keskin bir bıçakla en
seri biçimde kesme işlemini
gerçekleştirebilirler.

Ayrıca bu işlerde görev
alacak kişilerin sağlık
kontrolleri Sağlık Bakanlığı
tarafından yapılmalıdır. Bu
kişiler, insanlara veya
hayvanlara bulaşabilecek
herhangi bir hastalık
taşıyamamalıdır.

Hayvanlardan insanlara
bulaşan ve zoonoz diye
isimlendirilen, halk sağlığı

mikroplar ete geçerek onun
bozulmasını kolaylaştırır.
Gövdeye bulaşan pisliği
uzaklaştırmada kesinlikle
bıçak kullanılmamalıdır.
Yenilmeyen iç organlar
usulüne uygun bir şekilde
imha edilmelidir.

Kesim ve yüzme işlemini
takiben karkas ve iç
organlar veteriner hekime
muayene ettirilmelidir.
Böylelikle canlı muayene
sırasında gözden kaçan
kist hidatid, şarbon, sarılık,
sistiserkoz ve
sarkosporidoz gibi
hayvanlardan insanlara
geçen (zoonoz)
hastalıkların teşhisi
yapılabilir.

12- KURBAN ETLERİNİN
MUHAFAZASI NASIL
OLMALIDIR?
Kurban etleri, serin bir
yerde hava alması
sağlanarak kesim

yönünden çok büyük önem
taşıyan; birçok bakteriyel,
viral, parazitler ve mantar
hastalıkları mevcuttur. Bu
hastalıklardan bazıları;
tüberküloz (Verem),
bruselloz (Malta humması),
şarbon, salmonelloz,
leptospiroz,
kampylobakteriyoz,
listeriyoz, yersiniyoz,
toksoplazmoz, kuduz, deli
dana hastalığı, Q-
humması, sistiserkoz, kist
hidatid, askariyoz, teniazis,
kriptosporidoz,
trishineloz,
sarcosporidozdur.

Bu hastalıklardan
trishineloz, deli dana
hastalığı ve Q-humması
hariç diğer hastalıklar
ülkemiz açısından
önemlidir. Bu nedenle
hayvan yetiştiricilerinin ve
hayvan satın alan kişilerin
gerekli sağlık kontrolleri
yapılmayan hayvanlarla
temasa geçmeleri ve
bunların etlerini tüketmeleri
kendileri ve ailelerinin
sağlıkları açısından büyük
riskler taşımaktadır.

Hayvanların sağlıklı olması
tek başına yeterli değildir.
Çünkü Gıda kaynaklı
250'den fazla mikrobiyel
hastalık ve zehirlenme
vardır. Et ve et ürünleri
bakterilerin çoğalmaları için
son derece uygun bir ortam
niteliğindedir. Bir
bakteriden (Mikrop) uygun
koşullarda 12 saatte 16
milyar bakteri üremektedir.
Bu durum hafif bir bakteri

yüküme sahip bir etin iyi
muhafaza edilmediği
takdirde bir gece sonra
insan sağlığı açısından ne
derece büyük bir tehlikeye
dönüşebileceği konusunda
fikir vermektedir. Bu
nedenle, hastalık yapan ve
bozulmaya neden olan
mikroorganizmaların ete
bulaşmasının önlenmesi,
ette mevcut
mikroorganizma sayısını
azaltmak veya kabul
edilebilir bir seviyeye
indirmek ve
mikroorganizmaların
üremelerini ve toksin
salgılamalarını engellemek
için kesim, yüzüm ve eti
parçalama işlemlerinin
serin yerlerde yapılması
son derece önemlidir.

Çevre sağlığı yönünden de
kesimi takiben ortaya çıkan
kan, mide ve bağırsak
içeriği önemlidir. Bunların
gelişi güzel bir şekilde
etrafa atılmaması ve
akarsulara dökülmemesi
gerekmektedir. Ayrıca
bunların ve hastalık taşıyan
diğer iç organların
(karaciğer ve akciğer gibi)
köpek ve kedilere
verilmemesi gerekir. Bütün
bunlar usulüne uygun bir
şekilde imha edilmeli veya
derin çukurlara
gömülmelidir.

13- DERİLERİN
KORUNMASI İÇİN NE
TÜR İŞLEMLER
YAPILMALIDIR?

sıcaklığından oda ısısına
düşmesi beklendikten
sonra buzdolabına
kaldırılmalıdır.
Henüz kesim sıcaklığında
olan etler hava alamayacak
durumda üst üste büyük
parçalar halinde konulursa
buzdolabı ısısı iç
kısımlarını soğutmaya
yetermez. Hava almayan
kısımların bozulmasına
sebeplendirir. Kurbanlık etin
dayanma süresi, kesim
kalitesine ve parçaların
büyüklüğüne göre
değişmekle beraber normal
buzdolabı koşullarında 5-6
gündür. Kıymada ise bu
süre 3 gündür. Uzun süreli
muhafazalarda ise etler
derin dondurucuda -18
derecede muhafaza
edilmelidir.

Kesim sonrası taze ette
görülen ilk değişim ölüm
sertliğidir. Kesimden sonra
ortam sıcaklığına bağlı
olarak 15 dakika içinde
başlar ve bütün kaslar
kasılarak eklemeler
bükülmez bir hal alır. Böyle
etler gevrek değildir ve
pişirildiklerinde lezzet
vermezler. Etin bir dizi
enzimatik reaksiyonlar
geçirerek sertliğinin
azaltılması ve tüketicinin
arzu ettiği gevreklik, aroma
ve lezzeti kazanması,
olgunlaşma olarak ifade
edilmektedir.

13- DERİLERİN
KORUNMASI İÇİN NE
TÜR İŞLEMLER
YAPILMALIDIR?

Çeşitli deri koruma
yöntemlerine karşılık en
kolay olarak kullanılan
yöntem tuzlu koruma
yöntemidir. Derinin, yaş
deri ağırlığının %30-50 si
oranında ve 2-4 mm.
çapında tanelere sahip
tuzun, et yüzüne
tuzlanmamış alan
kalmayacak şekilde
uygulanması neticesinde
nem oranının %35-40
düzeyine indirilerek koruma
altına alınmasıdır. Deriler,
hafif eğimli sert bir zemine
veya özel tahta izgara
üzerine kil yüzü alta ve et
yüzü üste gelecek şekilde
düzgünce yayılır. Yaş deri
ağırlığının %30-50 si
oranında daha önce
tuzlanmamış, 2-4 mm
çapında tanelere sahip
temiz tuz, derinin et
yüzüne, tuzlanmamış alan
kalmayacak şekilde
(gerekirse elle ovularak)
yayılır. Bu işlemden sonra
deriler tüylü kısımları dışa
dönük olacak şekilde
katlanır (bohça şeklinde)
(et yüzeyleri ile birbirine
temas) ve ilgili yerlere
gönderilmek üzere hazır
bekletilir.

Bilinmelidir ki derilerin
usulüne uygun bir şekilde
yüzülmemesi ve koruma
altına alınmasının iyi
yapılmaması çok büyük
ekonomik kayıpları
oluşturmasına ve Ülkemizden
ciddi oranlarda dövizin yurt
dışına gitmesine neden
olmaktadır.